

Українська література

Початковий рівень (1–3 бали)

1 бал

- **Когнітивні процеси:** З допомогою вчителя впізнає окремих найяскравіших персонажів чи назву твору лише за ілюстрацією.
- **Навчальна діяльність:** Копіює найпростіші дії за зразком (наприклад, підписує ім'я автора під портретом), припускається численних помилок при спробі переказати навіть одне речення.
- **Рівень самостійності:** Потребує постійного супроводу вчителя, самостійно не може знайти потрібну сторінку чи почати читання твору.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Відповідає односкладно («так/ні») на найпростіші запитання за допомогою вчителя.
- **Частота вияву вмінь:** Сприйняття тексту є фрагментарним, випадковим і неусвідомленим.

2 бали

- **Когнітивні процеси:** Відтворює поодинокі факти (імена героїв, окремі слова з вірша) механічно, не розуміючи сюжетної лінії чи теми твору.
- **Навчальна діяльність:** Читає невеликі уривки тексту вголос, але не може пояснити значення прочитаних художніх слів без допомоги.
- **Рівень самостійності:** Починає працювати лише після багаторазового нагадування, постійно очікує підказок щодо тексту.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Пасивно слухає читання інших учнів, може повторити просту репліку або слово за вчителем.
- **Частота вияву вмінь:** Літературні навички виявляються вкрай рідко, виключно у ситуації повного копіювання дій учителя чи однокласників.

3 бали

- **Когнітивні процеси:** Розрізняє базові поняття (наприклад, вірш і казка, головний і другорядний герой) серед інших, але плутає їхні ознаки та зміст.
- **Навчальна діяльність:** Переказує невеликий уривок твору з суттєвими помилками у послідовності подій, які не помічає без вказівки.
- **Рівень самостійності:** Намагається самостійно знайти відповідь на запитання в тексті, але за найменших труднощів (наприклад, знайти опис природи) зупиняється.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Вступає в розмову за вказівкою, дає короткі нерозгорнуті відповіді на прості репродуктивні запитання («Хто прийшов?», «Куди пішов?»).
- **Частота вияву вмінь:** Прояв читацьких умінь має нестабільний, суто ситуативний характер.

Середній рівень (4–6 балів)

4 бали

- **Когнітивні процеси:** Розуміє загальний сюжет твору, відтворює послідовність основних подій із незначною допомогою вчителя або за навідними запитаннями.
- **Навчальна діяльність:** Виконує прості завдання за готовим шаблоном (наприклад, виписує цитати про героя за вказаними сторінками, знаходить очевидні епітети).
- **Рівень самостійності:** Працює самостійно за чітким зразком підручника, але потребує підтвердження правильності («Я правильний уривок виділив?»).
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Описує літературного героя за пропонуваним планом, формально бере участь у груповому обговоренні твору.

- **Частота вияву вмінь:** Демонструє базові навички аналізу тексту періодично, переважно під час виконання знайомих шаблонних вправ.

5 балів

- **Когнітивні процеси:** Самостійно наводить приклади вивчених жанрів (байка, новела, повість), розпізнає в тексті очевидні художні засоби (порівняння, метафори).
- **Навчальна діяльність:** Складає простий план прочитаного твору, виправляє помилки у визначенні рис характеру персонажа після вказівки вчителя.
- **Рівень самостійності:** Самостійно читає та виконує практичні завдання до тексту за інструкцією, інколи просить допомоги при визначенні теми чи ідеї.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Відповідає на запитання по суті тексту, долучається до обговорення вчинків героїв («Добре вони вчинили чи погано»).
- **Частота вияву вмінь:** Читацька увага та розуміння твору виявляються достатньо стабільно в межах вивчення конкретного тексту.

6 балів

- **Когнітивні процеси:** Свідомо застосовує теоретико-літературні поняття, пояснює прості причинно-наслідкові зв'язки (наприклад, чому герой вчинив саме так, що стало причиною конфлікту).
- **Навчальна діяльність:** Самостійно детально переказує текст (близько до тексту або стисло), виразно читає уривки, припускаючись дрібних несистематичних помилок в інтонації.
- **Рівень самостійності:** Демонструє базову самоорганізацію, орієнтується в структурі хрестоматії, словниках літературознавчих термінів та додаткових матеріалах.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Здатний побудувати коротке зв'язне висловлювання (наприклад, висловити своє ставлення до персонажа), узгоджує дії з партнером у парі.
- **Частота вияву вмінь:** Аналітичні навички виявляються регулярно під час виконання завдань середнього рівня складності.

Достатній рівень (7–9 балів)

7 балів

- **Когнітивні процеси:** Самостійно аналізує художній твір, групує та класифікує персонажів за їхньою роллю, визначає елементи сюжету (експозиція, зав'язка, кульмінація, розв'язка).
- **Навчальна діяльність:** Знаходить у тексті приховані деталі, самостійно визначає тему та ідею твору, виписує різноплановий цитатний матеріал для характеристики героїв.
- **Рівень самостійності:** Працює без сторонньої допомоги у більшості випадків, самостійно планує етапи написання невеликого творчого відгуку чи есе.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Чітко формулює думки, аргументує власну позицію щодо проблематики твору, дослухається до думок однокласників під час дискусії.
- **Частота вияву вмінь:** Читацькі навички виявляються стабільно у стандартних ситуаціях і помірно під час аналізу нових, складніших творів.

8 балів

- **Когнітивні процеси:** Порівнює вчинки, мотиви та образи різних персонажів (навіть з різних творів), самостійно знаходить і виправляє помилки у своїх судженнях чи логіці висловлювання.
- **Навчальна діяльність:** Виконує складніші аналітичні роботи (наприклад, складає порівняльну таблицю героїв, визначає віршовий розмір ліричного твору за алгоритмом).
- **Рівень самостійності:** Здатний самостійно здійснювати самоконтроль та коригувати хід підготовки до усних виступів чи написання творів.

- **Рівень комунікації та взаємодії:** Конструктивно співпрацює в команді, пропонує цікаві ідеї для інсценізації уривків чи літературних вікторин.
- **Частота вияву вмінь:** Вміння аналізувати художню тканину тексту проявляються впевнено й систематично у більшості різновидів діяльності.

9 балів

- **Когнітивні процеси:** Узагальнює знання про літературний процес чи творчість письменника, робить правильні світоглядні висновки, критично оцінює вчинки героїв з погляду загальнолюдських цінностей.
- **Навчальна діяльність:** Вільно та безпомилково виконує складні аналітичні завдання, пише змістовні письмові роботи (твори-роздуми, характеристики), виявляючи гарний словниковий запас.
- **Рівень самостійності:** Демонструє повну автономність у роботі, самостійно добирає додаткову критичну літературу чи історичний контекст для розуміння твору.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Будує розгорнуті, послідовні логічні висловлювання, ефективно координує роботу групи під час літературних проєктів.
- **Частота вияву вмінь:** Навички аналізу мають стійкий характер, учень легко переносить вміння інтерпретації на самостійно прочитані твори.

Високий рівень (10–12 балів)

10 балів

- **Когнітивні процеси:** Творчо застосовує знання, аналізує складні підтексти та символіку твору, висуває власні оригінальні трактування образів, помічає авторську позицію та іронію.
- **Навчальна діяльність:** Створює якісні творчі продукти (компаративний аналіз творів, фанфіки, буктрейлери, власні вірші чи оповідання за мотивами вивченого).
- **Рівень самостійності:** Раціонально планує час під час підготовки довготривалих проєктів, самостійно визначає ключові проблеми твору для дослідження.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Вільно веде дискусію, коректно та переконливо відстоює власну інтерпретацію твору, оперуючи точними текстовими цитатами та фактами.
- **Частота вияву вмінь:** Літературна й естетична компетентність виявляється усвідомлено, стабільно та автоматично в будь-яких навчальних ситуаціях.

11 балів

- **Когнітивні процеси:** Мислить системно, глибоко критично, аналізує твір у широкому культурному та історичному контексті, виявляє інтертекстуальні зв'язки (перегукування з іншими творами чи мистецтвами).
- **Навчальна діяльність:** Застосовує літературні компетентності в міжпредметному контексті (українська література — історія України — мистецтво — зарубіжна література), пише глибокі дослідницькі роботи.
- **Рівень самостійності:** Здатний до саморефлексії, аналізує власне сприйняття тексту, самостійно знаходить відповіді на складні світоглядні питання через літературу.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Виявляє лідерські якості під час командних проєктів (наприклад, режисура шкільного театру чи створення літературного журналу), надихає групу.
- **Частота вияву вмінь:** Демонструє сталу сформованість мовно-літературної грамотності та високої читацької культури у варіативних і проблемних ситуаціях.

12 балів

- **Когнітивні процеси:** Має виняткове художнє, аналітичне та прогностичне мислення, пропонує новаторські погляди на класичні твори, глибоко розуміє психологію творчості письменника.
- **Навчальна діяльність:** Розв'язує складні олімпіадні чи творчі завдання, успішно проводить самостійні літературознавчі розвідки, пише твори високого художнього рівня.
- **Рівень самостійності:** Повністю автономна особистість у виборі та аналізі літератури, здатна самостійно збагнути та оцінити складні філософські та модерністські/постмодерністські твори.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Презентує результати діяльності на високому науковому чи творчому рівні, легко використовує професійну літературознавчу термінологію, захоплює слухачів своїми промовами.
- **Частота вияву вмінь:** Читацькі та літературні компетентності повністю інтегровані в особистісний досвід учня, формують його національну ідентичність та виявляються природно й автоматично у повсякденному житті.